

Lars Barfoed insisterer på at tale, både når han har taleturen, og ofte også når en anden politiker har den. Det resulterer i adskillige konflikter, hvor flere taler i munden på hinanden, så ingen får deres budskab igennem, som det fx ses i eks. 1.

Lars Barfoed er muligvis bevidst om, at hvis man har magt over taleturen, kan det smitte af på den personlige gennemslagskraft. Ligeledes kan magt over en taletur være et tegn på, at man er en magtfuld politiker. Men spørgsmålet er, om han også over for de vælgere, der har mulighed for at sætte deres kryds ud for hans navn, fremstår som en magtfuld politiker, der har kontrol over situationen, når han afbryder så ofte i debatudsendelserne?

Eks. 1: Demokratiets Aften

```
6      *Pu: XXXXXX[XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX]
7      *Ba: [jeg syns asså jeg havde jo håbed me det her spørgsmål]
8      a vi ku få afsløred (.) ø:h (.) svared på valgkampens store
9 →     mysiterium. (.) hvordan er det vi alle sammen skal kom: te at
10     arbejde tolv minutter å i sva:r jo ikk på det
11 → *Væ: [mm så la os: så så så så la os la os prø:v igen me å ]
12     *Ba: [i kommer ME AL: muli:g historier om at ø:h der er nåed]
13     med [at folk da: på [deltid ka bru:g det (.) ]
14 → *He: [la os prø(hh)w (hh)ig[(hh)en hhja .hhha hha: hh ]
15 → *Væ: [ ja m så la os ta det (.) ] lars.=
16     *Ba: =da: nåed me a vi ska væ:r mindre sy:: (.) [men de:lt jo
17 → *?: [ha ha ]
18     *Ba: ikke nåed der overhodet kommer op i nærheden ba: a a vi alle sam:
19     ba:r arbejder tolv minutter.
20     *Ba: [selv ikke hvis man ændrer overenskomsterne]
21 → *Væ: [lars barfod vi blir nød te å (.) ]
22     *Ba: [så ve så ve ( ) (alle sam:) ]
23 → *Væ: [så blir du nød te å gi hi:n lejlighed te å [sva:r]
24     *Ba: overenskomst (.) de:t jo ik os al: sam: der har overenskomster
25     *Ba: de ting [i nævner (.) de ting i nævner de ø:h ]
26 → *Pu: [hahahahahahahahahahahahahahahhahah]
27     *Ba: kommer jo slek i nærheden (.) a a vi al: sam:
28     [ska arbejd tolv min]utter mere
29     *Væ: [lars barfod (.) ] vi blir nød te å (.)gi helle [thor][ning]
30     lejlighed te å svare.
31     *He: [jah ]
32     *Ba: [ja ]
```

Pu= Publikum, Ba = Lars Barfoed (K), Væ = Studievært Kim Bildsø Lassen, He = Helle Thorning-Schmidt (S), ? = ikke-identificeret politiker

Her ler både publikum, Helle Thorning-Schmidt og en ikke-identificeret politiker af Lars Barfoed, fordi det virker komisk, at han bliver ved med at tale, når både han selv (linje 9-10) og værten (linje 11, 15, 21 og 23) har lagt op til, at det er Helle Thorning-Schmidts tur til at forklare. I stedet for at holde inde gentager han, hvad han tidligere har sagt, han hæver stemmen (linje 12) og ignorerer et ellers naturligt turskifte. Latteren synes at være med til at fratage ham den magt, som han ellers har forsøgt at opnå ved at afbryde.

Som det ses i Figur 1, er Lars Barfoed den politiker, der bliver afbrudt oftest. Og det er et tegn på, at han ikke er i stand til at udvise magt, de øvrige politikere respekterer ikke hans krav på at tale, og de accepterer ikke, at han vil overtage taleturen, når andre har den.

Den manglende evne til at udvise magt genspejles i det personlige stemmetal.

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk

Biblen bogstaver børn Danmark Dansk Dialekter

engelsk esperanto Formidling fransk identitet

konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk Ord

ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion

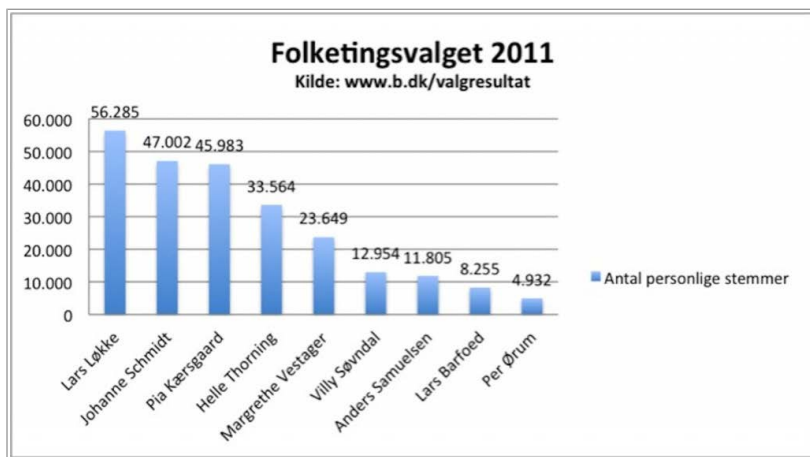
romanske sprog russisk Sjov skriftsprog sprogdød Sproggeografi

sprogkort Sprogpolitik sprogteknologi

svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale

Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniplot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	
juli 2012	Bogstavlyd
juni 2012	Dansk sprognævn
maj 2012	Den danske ordbog
april 2012	Dialekt.dk
marts 2012	dk.kultur.sprog
februar 2012	Korpus.dk
januar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
december 2011	Ordbog over det danske sprog
november 2011	Ordnet. Dansk sprog i ordbøger og korpus
oktober 2011	Sproget.dk
september 2011	Svenska Akademien
august 2011	Ø (Schwa.dk)
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	

Kun én partileder overgår Lars Barfoed i mislykkede afbrydelser: Pia Kjaersgaard. Hun er ikke så dominerende i debatterne, som hun kan give indtryk af, at hun ønsker at være. Hun bliver fejlet af, ignoreret og irettesat af de andre politikere, men det afholder hende ikke fra gang på gang at forsøge at få ordet.

Eks. 2: De Ni Bud

87 *He: De:t den vi ku skabe hvis du vil: frigøre dig fuldstændig fra dansk
88 folke[parti]
89 → *Pi: [det er] [dog u det er dog utroligt]
90 *Ba: [(vi må li: få det klart vi må li: få det klart)]
91 → *Pi: [alså]
92 *Ba: [ve du] stramme eller ve du ikk stramme
93 → *Pi: prø å hør
94 *Ba: du sier du er ikke ve lempe udlændingepolitikken

He = Helle Thorning-Schmidt (S), Pi = Pia Kjaersgaard (DF), Ba = Lars Barfoed (K)

Her taler Lars Barfoed og Helle Thorning-Schmidt videre uden at lade sig mærke af, at Pia Kjaersgaard har noget at sige, hvilket tyder på, at hun ikke respekteres i så høj grad som for eksempel politikerne fra Venstre og Socialdemokraterne. Til gengæld er Pia Kjaersgaard svær at afbryde, når først hun har fået taleturen.

Den egenskab deler Pia Kjaersgaard med Margrethe Vestager. Den radikale partiformand bliver på intet tidspunkt afbrudt af de andre politikere, og hun er den partileder, der bliver forsøgt afbrudt færrest gange. Og den, der har succes med flest af sine afbrydelser. Det giver en klar indikation af, at de andre politikeres respekt for hende er stor – og det er den tilsyneladende også blandt landets vælgere, når man ser på fremgangen for det Radikale Venstre siden forrige valg (R-stemmer 2011: 336.698, 2007: 177.161) og på antallet af Margrethe Vestagers personlige stemmer den 15. september 2011 (Figur 2).

Man kan selvfølgelig indvende, at vinderne af valget netop blev vindere, fordi flest danskere erklærer sig enige i deres politik. Men analyser af politikernes afbrydelser peger i retning af, at taletursmønstrene kan være medvirkende årsager til, at vi synes om nogle af politikerne og stemmer på dem – eller det modsatte.

Det samme gælder for politikernes måde at frame deres budskaber på. Det gælder for eksempel, når Helle Thorning-Schmidt taler om VK's 10 års regeringstid, og når Lars Løkke Rasmussen taler om S og SF's forslag om, at danskerne dagligt skal arbejde 12 minutter længere.

Framing: Ti år og tolv minutter

Framing er den måde, hvorpå sproget bruges for at forme vores tanker. Det er en mental struktur, som man bruger, når man kæder tænkningen sammen med sprogets kategoriseringer – en form for rammesætning, der skal gentages adskillige gange, før det sætter sig fast i vores hjerner. Framing handler om, hvordan verden organiseres via sproget. Og i dette tilfælde om, hvordan politikerne organiserer hver deres verden med hver deres ideelle politik gennem sproget – og tilsvarende hvordan de verdensbilleder må forventes at blive opfattet af seerne.

De oftest anvendte frames i debatterne og duellerne op til valget 2011 er 10 år og 12 minutter. De 10 år henviser til den tid, Danmark har været ledet af en VK-regering, mens de 12 minutter er en reference til S og SF's udspil, der indebærer, at alle danskere skal arbejde 12 minutter længere hver dag som en del af en økonomisk strategi, der skal føre Danmark ud af krisen. Begreberne er samtidig tydelige tegn på politikernes strategiske sprogbrug, fordi de begge er forsøg på at frame en politisk modstander negativt.

Helle Thorning-Schmidt nævner kun de ti år i negative sammenhænge, og det er som regel i den forstand, at regeringen har haft ti år til noget, men intet er sket.

I alt henviser hun til de ti år med en borgerlig regering 28 gange i udsendelserne. Det synes derfor klart, at det er et begreb, som har tjener en strategisk hensigt: VK-regeringen skal frames som uarbejdsdygtig og det forkerte valg for Danmark og danskerne, eftersom forholdene i landet beskrives ikke at være blevet forbedret under VK's ledelse.

Lars Løkke Rasmussen synes at være helt med på, at det er en bevidst framing fra Helle Thorning-Schmidts side:

Eks. 3: Duellen

9 *Lø: så blir du ved med å ta:l om di:n ti år

Han italesætter de ti år som Helle Thorning-Schmidts og tager dermed afstand fra hendes framing af VK-regeringen som passiv. Ved at sige 'dine' om de ti år, gør Lars Løkke Rasmussen udelukkende årene til Helle Thorning-Schmidts.

februar 2010
januar 2010
december 2009
november 2009
oktober 2009
september 2009
august 2009
juli 2009
juni 2009
maj 2009
april 2009
marts 2009

Han vil ikke kendes ved kritikken af regeringen som passiv, og derfor tager han med 'dine' afstand fra dem. Havde han sagt 'de' ti år, havde man i højere grad kunnet knytte ytringen til Lars Løkke Rasmussen, men den mulighed afskærer han ved at bruge 'dine'.

Overfor de ti år stiller Lars Løkke Rasmussen framet om de tolv minutter. Idéen fremstilles som uigennemskuelig og uholdbar. Han gør gang på gang opmærksom på, at de tolv minutter er uhåndgribelige, og at vi som vælgere ikke kan få at vide, hvad planen indebærer:

Eks. 4 Demokratiets Aften

36 *Lø: det derfor vi investerer to milliarder mere om året i sundhedsvæsen
37 a rigtige peng: vi har ikk tolvminutters peng:

Lars Løkke Rasmussen stiller gentagne gange sine rigtige penge op som modsætning til S og SF's tolv-minutters-penge. På den måde implicerer han, at planen om, at vi alle skal arbejde tolv minutter mere, ikke vil gøre Danmark rigere. Afkastet af Helle Thorning-Schmidts og Villy Søvndals økonomiske strategi framer Lars Løkke Rasmussen som noget urigtigt ved at sætte det over for sine egne rigtige penge. Modstykket til rigtige penge er falske penge, og det er det frame, som Lars Løkke Rasmussen via sit ordvalg lykkes med at få trukket ned over S og SF's økonomiske politik: En plan, der vil udhule dansk økonomi.

Samtidig fremfører Lars Løkke Rasmussen gang på gang påstanden om, at seerne (dvs. vælgerne) og de øvrige deltagere i debatten ikke kan få at vide, hvem det er, der skal arbejde tolv minutter mere. Selvom både Villy Søvndal og Helle Thorning-Schmidt flere gange forklarer Lars Løkke Rasmussen og seerne, hvordan det hænger sammen, godtager Lars Løkke Rasmussen ikke forklaringerne og fortsætter sin anklage.

Han lykkes dermed med både at afskrive Helle Thorning-Schmidts frame om de ti år og at gennemtrumfe sit eget om de tolv minutter. Igen et mønster, der afspejles i antallet af personlige stemmer (Figur 2).

Et andet interessant frame, som aktiveres i tv-debatterne, kommer fra Per Ørum. Han er fra Kristendemokraterne. De fik som bekendt ikke mandater nok til en plads i Folketinget i denne valgperiode, og det kan hans framing muligvis have været med til at afgøre.

De to mest markante frames, som Per Ørum forsøger sig med, er Lars Løkke Rasmussens "at så tvivl om de tolv minutter" og Johanne Schmidt-Nielsen's fokus på de svageste i samfundet. Det er to emner, der er svære at forene; sympatien for de dårligt socialt stillede går hånd i hånd med den medmenneskelige værdi, som Kristendemokraterne arbejder for og under, men hvordan kombinerer man den med teknisk tale om økonomi? Det er en opgave, som Per Ørum kæmper med i debatterne:

Eks. 5: De Ni Bud

146 *Pe: det (.) børnefamilien: d først å fremmest kommer te å beta:l prisen
147 på de tolv minutter som jo ba:r er funny money ((eng. udtale)) det
148 de:t jo så det groteske (.) der gør det virkli grotesk de:t funny
149 money ((eng. udtale)) de:t vi ve jo ikk hvor pengne kommer fra men
150 det rammer børnefamilierne å jeg sys de:t forkert

Eks. 5 indeholder blot en erklæring af, at Per Ørum holder med Lars Løkke Rasmussen, hvad angår de tolv minutter. Han kommer ikke med nogen forklaring på, hvorfor det rammer børnefamilierne, eller hvorfor det er funny money.

Men Per Ørum synes at begå en stor fejl, som det ses i eks. 6, hvor han fraskriver sig retten til at kalde sig mere kristen end de øvrige partier. Det hænger fint sammen med de kristne værdier generelt, men det er jo lige præcis de kristne budskaber, som Kristendemokraterne med deres navn signalerer, at de vil profilere sig på:

Eks. 6: Demokratiets Aften

91 *Pe: jam: asså:: de:r jo ingen døh tvivl om at ø:h kristendemokraterne
92 bygger på: kristent livs å menskesyn. vi tar ikk patent ø:h på
93 kristendom:n de:t de: l jeg ge:rn si: .h åh å betragter os ikk som
94 mere kristen end de ander partier

Hvis Kristendemokraterne ikke er mere kristne end de andre partier, hvordan adskiller de sig så fra for eksempel De Konservative? Det formår Per Ørum ikke at formidle.

Også hvad angår framing er Margrethe Vestager en af vinderne. Hun nægter at tale om røde og blå blokke, hun ønsker bredt samarbejde og vil blokpolitikken til livs. På den måde framer hun sig selv som lederen af et selvstændigt parti med klare visioner om brede forlig.

Eks. 7: De Ni Bud

106 *Ma: rød blok har ikk he:l svared. blå blok har ikke hele svared.
107 vi blir <nød te bå::d> å la:v en reform a efterlønnen .hh
108 forhø:j pensionsalder:n (.) fast hol:d dagpen:greform: og be
109 arbejdsmarkedsparter om å bidra:g. .h for danmark er i en unik dårlig
110 situa^{tion}
111 *Væ: men de:t jo det margrethe vestager alså hvis det er så:n at du får
112 indflydelse i hver fald indflydelse nok så ska vi jo (.) <bå:d arbejd
113 tolv> minutter mere (.) men vi ska <osse a me efterløn:>. blir det ikke
114 li:ge lovlig surt å væ:r dansker. >me andre ord<
115 *Ma: å de:t så der vi står efter ti år me borgerligt istyre

Ma = Margrethe Vestager (R), Væ = Studievært Cecilie Beck

Eks. 8: Demokratiets Aften

44 *Væ: margrethe vestager du: sidder måske i en rød regering om ikk så
45 læn:g (.) stemmer du så for blå bloks: (.) økonomiske poletik som
46 han (.) formulerer det spørgeren
47 *Ma: aah jeg stemmer helst for radikal økonomisk politik (.) fassåf

Væ = Studievært Kim Bildsøe Lassen, Ma = Margrethe Vestager (R)

Margrethe Vestager er hverken borgerlig eller socialist. Hun er radikal, og det er man ikke et sekund i tvivl om, når hun har taleturen. For hun benytter gang på gang lejligheden til at afvise, at dansk politik må være opdelt i blå og rød fløj. Det optimale er en blanding, der ofte er eksemplificeret med De Radikales politik, og det er kernen i mange af Margrethe Vestagers udtalelser. (Hun illustrerer endog blandingen af rød og blå ved at iklæde sig en lilla kjole i en af udsendelserne.)

Folketingsvalget 2015

De partiledere, der overholder reglerne for taleture og framer deres budskaber stærkt, er også er dem, der klarer sig bedst i valget i 2011.

For politikerne er det således yderst vigtigt at bruge tid på at studere sig selv, talevanerne og måden, de framer deres budskaber på, når de vil vinde vælgeres stemmer. En stærk politiker bør være en stærk debattør. Og det er man blandt andet, hvis man mestrer de to discipliner. Omvendt er det klart, at overholder man ikke reglerne for taleture, og formår man ikke at frame sit budskab, men i stedet læner sig op ad andres, ja, så står man også svagt i meningsmålingerne.

Når man således ud fra samtaleanalyse- og framing-teorier har kåret vindere og tabere i tv-debatterne op til et folketingsvalg, har man sandsynligvis fundet et godt pejlemærke for, hvem der kan gå hen og blive vindere og tabere af selve valget. Under alle omstændigheder er vi klogere efter Folketingsvalget i 2015.

Metode og litteratur

Inspirationen til denne artikel er hentet fra specialet *"Tillid og magt – mistro og foragt. En kvalitativ analyse af talesprogets betydning for politikeres gennemslagskraft"* (februar 2013).

Den anvendte teori i undersøgelsen stammer fra sprogvidenskaben og inkluderer blandt andre Sacks, Schegloff og Jefferson (1974), som har arbejdet med samtaleanalyse (conversation analysis, CA), Hutchby & Wooffitt (2008), som blandt andet har udviklet teorier inden for turskifte og afbrydelser, samt George Lakoff, som er framingsens mester, der især har beskæftiget sig med framing i amerikansk politik.

Kommunikationsformen i debatterne og i duellerne er ikke, hvad man typisk ville karakterisere som almindelige dagligdags samtaler, som ellers ofte er genstand for CA. Men interaktionen har samtalelignende kendetegn, og mange metoder fra CA kan derfor anvendes til at nå frem til betydningsfulde elementer i politikernes fremtræden. Derfor undersøges det, hvordan turtagningsstrategier benyttes, herunder også betydningen af afbrydelser og overlap (Steensig, 2012).

Selvom udsendelserne under analysen er gennemset igen og igen, og der derfor fremtræder elementer, som seerne sandsynligvis ikke bevidst opfatter via en enkelt visning, er effekten af den måde, hvorpå politikerne anvender sproget vigtig at have sig for øje. For selvom det sker ubevidst, har sprogbrugen indflydelse på, hvordan modtageren opfatter afsenderen.

Efter liveudsendelser af tv-debatter er medierne ofte fast besluttet på at kåre en vinder og en taber. Og der er mange meninger om, hvad der gør en vinder til en vinder i en debat, men det bør stå klart, at sprogbrugen har en betydningsfuld indflydelse på, hvordan vi opfatter afsenderen. Denne artikels konklusioner om, hvordan vi som seere opfatter politikerne, tager bl.a. udgangspunkt i Jørgensen et al.'s undersøgelse (1998), hvor forfatterne beskriver tabere og vindere i debatter. En vinder mestrer sprogets mange udtryksformer og fremførelsen af det, en taber gør ikke (Jørgensen et al. 1998:37).

Hutchby, Ian & Wooffitt, Robin: Conversation Analysis. 2nd edition, Polity Press 2008. (Hutchby et al. 2008)

Jørgensen, Charlotte og Onsberg, Merete: Praktisk argumentation. 3. udgave, Teknisk Forlag 2008. (Jørgensen et al. 2008)

Sacks, Harvey; Schegloff, Emanuel A. & Jefferson, Gail: A Simplest Systematics for the Organization of Turn-taking for Conversation. Artikel i Language, Volume 50, No. 4, Part 1, pp. 696-735. Linguistic Society og America, 1974. (Sacks et al. 1974)

Steensig, Jakob: Conversation Analysis. Forskningspapir fra Aarhus Universitet, Afd. for Lingvistik, 2008. (Steensig 2008)

Se også

Jørgensen, Charlotte; Kock, Christian & Rørbech, Lone: Retorik der flytter stemmer – hvordan man overbeviser i en offentlig debat. 3. udgave, Retorikforlaget 2011.

Kjoller, Klaus: Sprog og politik. I Hansen, E.; Petersen, I. L. & Poulsen, I: "Auditorium X: Dansk før, nu – og i fremtiden?" Pp. 205-29. Forlaget Amanda 1991.

Lakoff, George: Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate. Chelsea Green Publishing, White River Junction, Vermont 2004.

Møller, Erik: Lad talesproget komme til orde! I Hansen, E.; Petersen, I. L. & Poulsen, I: "Auditorium X: Dansk før, nu – og i fremtiden?" Pp. 181-204, Forlaget Amanda 1991.

Slothuus, Rune: Framing og politiske partier: Kan den rette indpakning gøre politiske forslag mere spiselige? Artikel i politica. Tidsskrift for politisk videnskab, 42. årg. nr. 3 2010, s. 345-360.

Sara Vibroe Løppenthin Stendevad

Head of Analysis hos Jøp, Ove & Myrthu CPH

Michael Ejstrup

Forskningschef for journalistisk sprog, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.